

Tilburg, 3 mei 2010

Aan: College van Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

Kenmerk: RO 03.00-109-js
Betreft: zienswijze ontwerp-structuurvisie RO

Geacht college,

Hiermee reageren het Brabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Natuurmonumenten, Brabantse Milieufederatie en Staatsbosbeheer op het ontwerp van de Structuurvisie Noord-Brabant. Wij danken u voor uw uitgebreide communicatieve aanpak en de brede ambtelijke inzet ten behoeve van dit onderwerp, waardoor ons de mogelijkheid geboden is om op basis van een veelheid aan informatie te komen tot een gedegen inspraakreactie.

Overigens zijn wij van mening dat de tekst van de structuurvisie vaak algemeen geformuleerd is en voor velerlei uitleg vatbaar. In een aanvullende reactie van de Brabantse Milieufederatie wordt een aantal voorbeelden daarvan besproken. Deze aanvullende reactie zal verder meer expliciet ingaan op duurzaamheid, leefmilieu en infrastructuur.

Inleiding

Het landelijk gebied in Brabant staat onder grote druk. Hoewel er stappen genomen worden naar de totstandkoming van een Ecologische Hoofdstructuur neemt de rijkdom aan planten- en diersoorten nog steeds af. Met name de vogelsoorten, zoals grutto's, leeuweriken en patrijzen, en amfibieën van het Brabantse cultuurlandschap kennen de laatste jaren een dramatische afname. Daarbij ruikt verstedelijking op en zet de verrommeling door. Het wordt zo steeds minder aantrekkelijk voor mensen om in het buitengebied te wandelen en te fietsen. Niet voor niets maken veel Brabanders zich vaak zorgen over de teloorgang van het Brabantse landschap. De kwaliteit van de ruimte in Brabant moet omhoog, wil Brabant voor haar eigen inwoners en toeristen aantrekkelijk blijven en voor nieuwe kenniswerkers uitnodigend worden. Een goed provinciaal ruimtelijk beleid is daarbij essentieel. Wij willen daar graag een constructieve bijdrage aan leveren en leggen daarom zes specifieke punten aan u voor:

1. Borg de provinciale ambities
2. Versterk bescherming van kwetsbare gebieden
3. Geef landschap meer prioriteit
4. Beperk zoekgebieden verstedelijking
5. Verbreed samenstelling RPO
6. Infrastructuur met als voorbeeld de Ruit rondom Eindhoven

1. Borg de provinciale ambities

In de ontwerp-structuurvisie staan een aantal behartenswaardige ambities. Wij constateren echter dat het instrumentarium om deze ambities te realiseren nog grotendeels ontbreekt. Verder zijn wij van mening dat er op onderdelen te vrijblijvend omgegaan wordt met de provinciale ambities. Zo krijgen de gemeenten, als het gaat over activiteiten in de groenblauwe mantel, de cultuurhistorisch waardevolle en de agrarische gebieden erg veel ruimte voor invulling zonder voldoende borging vanuit het provinciale perspectief.

Gesteld wordt dat het concept van de EHS versterkt wordt door een betere koppeling aan het watersysteem. De provincie kiest voor het verbeteren van de ruimtelijke- en milieuocondities van natuur (par.3.4). Onduidelijk blijft hoe deze fraaie ambitie gestalte krijgt. Tal van beekdalen zitten in een keurslijf (van soms enkele meters breed). Wij bevelen u aan de ruimte voor beekherstel te vergroten waardoor natuur, waterberging en recreatie versterkt kunnen worden en de gevolgen van klimaatverandering kunnen worden opgevangen.

De kaders voor de groenblauwe mantel, nationale landschappen en het primaire agrarische gebied zijn niet helder. Op welke wijze worden de provinciale ambities geborgd? Wat voor regels gelden er bijvoorbeeld voor de ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw in de verschillende beleidscategorieën? De indruk wordt gewekt dat bedrijfsontwikkeling in alle genoemde gebieden in gelijke mate mogelijk is.

Gesteld wordt dat de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij worden gerespecteerd in de groenblauwe mantel. Anderzijds wordt gesteld dat ontwikkelingen in de groenblauwe mantel alleen mogelijk zijn als ze een positief effect hebben op de natuur- en landschapswaarden. Wij verzoeken u dit uitgangspunt op alle ontwikkelingen toe te passen, inclusief de intensieve veehouderij.

In de structuurvisie wordt gesteld dat de landbouw in het primair agrarische gebied een bijdrage moet leveren aan een robuust landschap, verduurzaming van de productie en aan een goede kwaliteit van water, bodem, lucht en natuur. Wij ondersteunen deze visie van harte en verzoeken u in de structuurvisie een effectief kader op te nemen dat er voor zorgt dat deze ontwikkeling ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt.

Positief beoordelen wij de keuze van de provincie voor 8 gebiedsontwikkelingen (o.a. Brabantse Wal en de Oostelijke Langstraat). Wij hechten grote waarde aan deze gebiedsontwikkelingen en willen graag aan de uitvoering een constructieve bijdrage leveren.

2. Versterk bescherming van kwetsbare gebieden

Van groot belang vinden wij de borging van de ecologische en landschappelijke waarden in het buitengebied. De ontwerp-structuurvisie biedt ten opzichte van het vigerende beleid veel minder bescherming aan waardevolle agrarische landschappen (m.n. weide- en struweelvogelgebieden, amfibieën- en dassenleefgebieden). Het beschermingsbeleid wordt vervangen door een ontwikkelingsbeleid onder voorwaarden. Deze voorwaarden zijn nog weinig concreet. Wij verzoeken u duidelijke voorwaarden te formuleren, opdat de genoemde waarden adequaat beschermd worden.

Slechts een deel van deze gebieden is opgenomen in de groenblauwe mantel. Wij verzoeken u alle weide- en struweelvogelgebieden, amfibieën- en dassenleefgebieden in de groenblauwe mantel op te nemen. Dit geeft steun aan de provinciale ambities om de teruggang van de biodiversiteit tot staan te brengen.

De EHS-beheersgebieden zijn een onderdeel van de EHS met bijzondere actuele en potentiële natuurwaarden. Wij verzoeken u alle EHS-beheersgebieden onder het beschermingsregime van de EHS te brengen.

In de structuurvisie wordt gesteld dat binnen de gebieden voor waterberging de natuur zich blijvend kan ontwikkelen mits ze zijn afgestemd op de beoogde waterfuncties. In het vigerende beleid is gesteld dat waterbergingsgebieden moeten worden afgestemd op de daar geldende natuurdoelen. Wij verzoeken u bij de waterbergingsgebieden rekening te houden met het EHS- en N2000-beschermingsbeleid.

3. Geef landschap meer prioriteit

Evenwichtig investeren, zoals bedoeld in de Landschapsinvesteringsregeling (LIR), is van groot belang voor het aantrekkelijk houden van Noord-Brabant. Ruimtelijke ingrepen in het landelijke gebied dienen gepaard te gaan met een groene kwaliteitsimpuls. Wij zijn van mening dat de LIR niet bedoeld is om het verlies aan omgevingskwaliteit te beperken (zoals in par. 4.1.1 en 4.4.1 gesteld). De LIR is in de eerste plaats bedoeld om de omgevingskwaliteit te verbeteren. Helaas moeten wij constateren dat de LIR nog nauwelijks is geconcretiseerd. Wij verzoeken u als uitgangspunt te nemen per hectare nieuw stedelijk ruimtebeslag een substantiële groene kwaliteitsverbetering op minimaal 2 hectare te eisen.

Openheid is een expliciete landschapswaarde, met name in de kleigebieden. Derhalve verzoeken wij u om dit als een aanvullende waarde op te nemen in de structuurvisie en in het bijzonder de openheid van de unieke polderlandschappen in het klei- en veengebied te waarborgen. Het betreft hier o.a. het Land van Heusden en Altena, de Beerse Overlaet en het Westbrabantse kleigebied. Dit is tevens van groot belang om deze gebieden hun waarde voor weide- en akkervogels te laten behouden.

Brabant heeft diverse unieke landschappen, die landschappelijk nauwelijks beschermd zijn (dit in tegenstelling tot beschermde stads- en dorpsgezichten). Voorbeelden hiervan zijn de landschappelijke vergezichten op de Kampina, Beerse Overlaet en delen van het Westbrabantse kleigebied. Deze landschappen zijn nu niet beschermd tegen nieuwe windmolens, bedrijfsterreinen, hoogbouw of elektriciteitsmasten. Zoals ook door Telos bepleit, verzoeken wij u gebruik te maken van het instrument 'beschermde landschapsgezichten'. De provincie is op grond van de Natuurbeschermingswet hiertoe bevoegd. Hierdoor kunnen waardevolle landschappen beschermd worden tegen bedreigende handelingen. Wij verzoeken de provincie het Nationaal Landschap het Groene Woud, delen van het Westbrabantse kleigebied, het land van Heusden en Altena en de Beerse Overlaet aan te wijzen als beschermd landschapsgezicht.

Windturbines hebben een grote landschappelijke impact. Terecht stelt u dat windturbines in kleinschalige cultuurlandschappen niet gewenst zijn. Wij verzoeken u daarom buiten delen van het Westbrabantse kleigebied, geen windturbines op grootschalige bedrijventerreinen in het stedelijk concentratiegebied toe te staan als deze gelegen zijn in de nabijheid van kleinschalige cultuurlandschappen. Ook hoogspanningsmasten hebben een grote ruimtelijke impact en vormen een ernstige aantasting van diverse waardevolle landschappen (o.a. Groene Woud en landgoed Huis ter Heide). Hoogspanningsmasten zijn derhalve een onderwerp dat duidelijk de provinciale belangen raakt. Wij verzoeken u hiervoor ruimtelijk beleid te ontwikkelen, dat er op gericht is hoogspanningsleidingen uit waardevolle landschappen te weren, dan wel te stimuleren dat de leidingen ondergronds worden gelegd. Daarnaast verzoeken wij ook zeer selectief om te gaan met plannen voor agro-industriële bedrijvigheid in het buitengebied.

De nationale landschappen dienen gevrijwaard te blijven van stedelijke ontwikkelingen en intensieve vormen van ruimtegebruik. In de structuurvisie wordt gesteld dat deze doelstellingen geborgd worden met het ruimtelijk beleid. Wij hebben hier onze bedenkingen bij en verzoeken u dit nader te verduidelijken en te concretiseren.

Voor de landschapsecologische zones, de 'groene geleidingszones', wordt een 'ja, mits' regime voorgestaan.

Gezien de grote stedelijke druk voorzien wij een ophoping van groen-rode initiatieven, die een ongewenste verstening kan veroorzaken. Een sterkere kwalitatieve regulering in deze groene bufferzones vinden wij van waarde, waarbij we inzet van eigen gronden als positief kenmerken.

4. Beperk zoekgebieden verstedelijking

De uitwerking van het verstedelijkingsbeleid ondersteunen wij in grote lijnen. Brabant is enorm verstedelijkt. Zuinig ruimtegebruik is daarom van groot belang. De ruimte binnen bestaand stedelijk gebied dient zo optimaal mogelijk te worden gebruikt. Tegen de vele en qua oppervlakte grote zoekgebieden voor verstedelijking hebben wij ernstige bedenkingen, mede gezien de demografische en economische ontwikkelingen. Wij verzoeken u de zoekgebieden voor verstedelijking te heroverwegen. Een verkleining van de oppervlakten zoekgebied, ook als het gaat over de dorpen en steden buiten het concentratiegebied, ligt in de rede. Belangrijke aanvullende reden om diverse zoekgebieden te vrijwaren van verstedelijking is de ligging in ecologisch, landschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevol gebied.

5. Verbreed samenstelling RPO

In de Structuurvisie wordt aangegeven dat de provincie streeft naar een optimale regionale samenwerking met de andere overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties. Een belangrijke rol om de provinciale doelen te realiseren wordt in dit verband toegedicht aan het Regionale Plannings Overleg (RPO). In dit regionale overleg kunnen de samenwerkende partijen onderling afspraken maken over onderwerpen. Wij zouden graag in een vroegtijdig stadium betrokken willen worden bij relevante ontwikkelingen en een constructieve bijdrage aan het RPO willen geven.

Wij vragen in het bijzonder aandacht voor de positie van de partijen, die op dit moment betrokken zijn bij de revitalisering van het landelijk gebied. Als op termijn gekomen wordt tot een integratie van de regionale overlegstructuren vanuit ruimtelijke ordening en het Programma Landelijk Gebied, is het van belang dat de provincie borgt dat in ieder geval de huidige deelnemers aan het revitaliseringsproces betrokken blijven in het regionale overleg.

6. Infrastructuur zoals de ruit rondom Eindhoven

In de ontwerp-structuurvisie wordt op p.84 gesteld dat de provincie het onderliggend wegennet aanpakt, o.a. door voltooiing van de ruit om Eindhoven-Helmond (o.a. noordoostcorridor en aanpassing N279 langs de Zuid-Willemsvaart).

De BMF, Brabants Landschap en Staatsbosbeheer hebben in het bestuurlijk overleg op 26-2-2010 over deze ruit nadrukkelijk uitgesproken, dat naar hun mening nut en noodzaak van de oostwestverbinding niet overtuigend zijn aangetoond. Daarnaast zijn de effecten en kosten van de alternatieven en de bijbehorende mitigatie en compensatie onvoldoende uitgewerkt. Deze conclusie trokken zij uit de voorgelegde tekst van het plan-MER. Voor een verantwoorde keuze van een voorkeursalternatief is inzicht in de effecten op natuur en landschap en in de mogelijkheden van mitigatie en de kosten daarvan van essentieel belang. Derhalve kan op dit moment nog geen verantwoorde keuze voor een voorkeursalternatief worden gemaakt. Ter vergadering hebben de bestuurders een voorlopige keuze gemaakt en besloten dat een aantal aspecten nog nader uitgewerkt moet worden alvorens definitieve besluitvorming aan de orde is.

De uitkomsten van de nadere uitwerkingen dienen betrokken te worden in de advisering en besluitvorming over het voorkeursalternatief. De effecten van de variantkeuze op natuur, landschap en watersysteem dienen bekend te zijn, evenals maatregelen voor mitigatie en compensatie. Daarnaast dient besluitvorming ook te gaan over de integrale kwaliteitsverbetering van de regio, in het bijzonder de impuls voor het Middengebied. Een dergelijke aanpak is ook denkbaar bij andere infrastructuurprojecten.

Wij hopen dat deze zienswijze een constructieve bijdrage levert aan de definitieve invulling van de structuurvisie. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om onze zienswijze nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
mede namens Brabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer,

Nol Verdaasdonk,
Interim directeur Brabantse Milieufederatie